

Она юртинг — олтин бешигинг

ТОНГ ЮЛДУЗИ

Ўзбекистон болалари ва ўсминаларининг газетаси

Газета 1929 йил, 1 августдан чиқа бошлаган

№ 6 (65979)
1997 йил, 18 январь, шанба

Сотувда эркин
нархда

Баъзан сиз ҳам эшитиб қоласиз:

«Қандай яхши даврлар, түкнинчилик, арzonчилик замонлари ўтиб кетди-я», дейишганини! Ҳа, турғунлик йиллари шундай кечди. Лекин бу түкнинлик нималар эвазига ва қандай яратилганини ҳеч ким ўйлаб ҳам кўрмас эди. «Давлат таъминоти», деган газна эса қуриб, ич-ичидан нураб бораётганди. Емони шубулдики, одамлар табиатида бокимандади.

БОҚИМАНДА — ЎЗ БАХТИГА КУШАНДА

далик кайфияти яхшигина ўрнашиб қолди. Фақат одамларгина эмас, ҳатто бутун бошли халқлар ҳам бу ботқоқда гарк бўлаёди.

Аслида ноз-неъматлар мўлкуллиги чинакам фаровонлик белгиси эмас, бундай фаровонлик, энгаввало, ҳар бир инсоннинг қалбидаги қарор тошиши лозим. Оллоҳнинг одамга берган энгулуг неъмати иймондир. Қисқагина умрда ийсон унга губор тушираслиги керак. Шайтоннинг бош мақсади эса уни маҳф этиши. Иккى ўртада тинимсиз кураш боради.

Шайтоннинг беҳисоб даражада кўп, сирли ва сехрли қуроллари бор. Улардан энг ёмони дангасалик, танбалликдир. Чунки унинг заминида лаззат ётади. Танбал одам ўз умрини елга совураётганидан огоҳ бўлмайди. Ҳузурланади — шундай яшайверади. У ишламаслик, тер тўкмаслик учун истаганча важ-карсон топа олади. Шу боисдан доно халқимиз:

Ўтлоқда бедана кўп,
Дангасада баҳона, —

деган мақолни тўкиган.

«Қобуснома» китобини кўпчилигиниз ўқиб чиқсанисиз. Шу уринда улуг дониниманд Кайковуснинг мазкур асаридан бир парча келтирмоқчиман: «Меҳнат қўймоқ, баданин ялқовлик, яъни бекорчилиқдан кўтқармок фойдалидур, нединким, бекорчилик баданинг фасод ва беморлигига сабаб бўлур. Агар баданга ранж бераб, узинга мутес қўймасант, маргабали була олмайсан. Нединким, бадан сусткашликни дуст тутади. Унда асли ҳаракат йўқдур, у ҳаракатни фармон била қилур, уз муроди бирла қилмас, то сен буормагунча унинг ҳеч бир инга рагбати бўлмас».

Ҳазрат Баҳовуддин Нақшбанд ҳам ўз татлимоти асосини «Дил ба сру даст ба кор» —

«Кўнгилда Оллоҳ, қўл ишда бўлсин», деган ҳикмат асосига курганида худди шу жиҳатларни назарда тутган эди.

Ялқовликнинг тури кўп, энг ёмони фикр ялқовлиги. Бундай одам китоб ўқимайди, ҳатто ёзиши ўзига эп кўрмайди. Оқибатда маънавияти қашшоқлашиб, фикран қотиб қолади. Ҳавфли жойи шуки, ялқовлик бошқа бир неча ёмон иллатларни ҳам келтириб чиқарди. Масалан, ўғирлик. Дар-

Ибрат

воб топа олади. Аммо жуда кийин экан, айлочилар жавоб берсин, деб бепарво турдиганлар ҳам топилади. Ёки, уй вазифаларини бажаришга курби етади. Оқибатда маънавияти қашшоқлашиб, фикран қотиб қолади. Ҳавфли жойи шуки, ялқовлик бошқа бир неча ёмон иллатларни ҳам келтириб чиқарди. Масалан, ўғирлик. Дар-

ўнумаслик керакки, илм-хунар ва истеъодд соҳиби ўз маҳоратини ошириб, сайқаллаб бормас экан, бокимандага айланиб қолиши ҳеч гап эмас. Бу борада ҳам «Қобуснома» китобида шундай сатрларни ўқиймиз:

«Ҳунарни ул вақтда урганурсанки, агар бир соат ҳам фурсатни бекор утказмасанг. Ҳунарманд киши улдирки, фазл

Китоб— офтоб

ЭРТАКЛАРГА ИШОННАМАН

Сиз Каттақўргон деган жойни эшитганмисиз? Мен ўша томондаги гўзал қишлоқларнинг бирида яшайман. Қишлоқ менга жуда ёқади. Нимаси ёқади, дейсизми? Ҳавоси тоза, шаҳарга ухшаган шовқин-сурон, тўстуғолон йўқ, ниҳоятда соқин. Агар ишонмасангиз қишлоғимизга бир келиб кетинг. Мана шу сокин қишлоқда, айниқса ёзги, қипки

ди. Қарабисизки, бир асар ҳақида болаларнинг турли туман қарашларини билиб оласиз.

Мен айни пайтда яхши қуриб, қайтиб-қайтиб уқийдиган ўзбек халқ эртакларини ўқияпман. Эртаклар оламига бир шўнгисам, ундан чиқйим қийин. Бу олам шунақсанги мўъжизакор, ёқимлики, асти қуяврасиз. Менга айниқса, «Сехрли узук» эртаги жуда ёқади. Ҳаттоқи унинг таъсирига берилиб кетганимдан уйдагиларга кулиғи ҳам бўлдим. Сизга ҳам айтсан айтаколай. Байрам арафасида узоқ қишлоқда турдиган бувижоним бизнисига меҳмонга келдилар. Тасодифан кўзим уларнинг бармогидаги чиройли узукка тушди. Нима учундир бошимдан мана шу сехрли узук бўлса керак, деган фикр кетмади. Охири, чидомасдан бувижонимдан узукларини бирпастига томоша қилишга беришларини сурадим.

Бувимдан узукни олган заҳотиёқ бир бурчакка бориб уни силай туриб, «сехрли узук, сехрли узук», деб шивирладим. Ҳеч қандай мўъжиза юз бермади. Фақат уйдагилар мени кузатиб туришган экан. Гурра кулиғи кутарилди холос.

Ана шунақа гаплар. Бариги бир эртакларга, уларнинг эзгулигига ишонаман.

Яқинда мактабимизда кичкинтойларнинг алифбе байрами бўлиб ўтди. Болалар Ватан, она, мактаб ҳақида шеър ва қўшиклар айтишиди. Мен ҳам уларни табриклидим. Кичкинтой укажонларимга китоблар ва уларнинг ранг-баранг дунёси ҳақида билгандаримни гапириб бердим. Яна мен уларга яхши кунда ҳам, ёмон кунда ҳам китобга суюниш мумкинлигини айтдим. Зоро, китоблар бизнинг содик дустларимиздир.

Ирода МУҲИДДИНОВА,
Самарқанд вилояти,
Каттақўргон туманидаги
58-мактабнинг 5-синф
ўкувчиси.

Қор ёғади, қорки бегубор,
Гүё тўзгир зарли толалар.

ҳақиқат танбал одам инга бўйин бермагач, текинхўрликка ўтади:

Меҳнатнинг иони —
мазали,
Ўриннинг умри — азали, —

дейилади халқ мақолида.

Бокимандалик эса, танбалликдан ҳам ёмонроқ. У ниқоб кийтан ялқовлик, жуда мугомбирлашган, халқ тилида айтсан, учига чиқсан дангасаликдир. Бонжалар меҳнати ҳисобига кун кўради-ю, лекин узини меҳнатсевар қилиб кўрсатгиси келади. Бокиманда одам фикран ялқов эмас, ўз манфаатлафи, фойдасини яхши билади. Аммо, жонини койтиб ишлагиси, излангиси йўқ.

Бокимандаликнинг ҳам тури, кўринишлари ранго-ранг. Дейлик, машгулот пайтида ўқитувчи бир мураккаб савонли уртага ташлади. Астойдил фикр қилиб, изланган ўқувчи жа-

ва камолот йўлида ҳар доим аввалигидан зиёдроқ ҳаракат қилгай.

Улуг бобомиз Алишер Навоий ҳам Фарҳод тилидан:

Ҳунарни асрарон иётгумдир охир,

Олиб тулпроқкаму кетгумдир охир, — деб айттар экан, бу жасорат өл бахти учун курашувчи фарзандларга ибрат бўлсиз, деган ниятни дилга тукканлари шубҳасиз.

Хуллас, биз ёплар ҳар сония вақт қадрига стиб, уни елга сониравмай, ўз билим ва имкониятларимизни муттасил бойитиб борар эканмиз, танбаллик, бокимандалик каби иллатлар, иншооллоҳ, орамиздан йироқ кетади.

Абдужалил Ҳўжамов.

Дилшоданинг қувончи чексиз. Қишлоқдан меҳмон бўлиб келган бувисини Дилшода жуда яхши курди. Ёзги таътилни ҳам қишлоқда, бувисининг ённида ўтказди. Қишики каникулда ҳам бирга бўлди. Эртаси куни ённида Дилшода бувисини шаҳар айланишга олиб чиқди. Музейларни, хисбонларни, эски бозор, мустақиллик майдонларини эринмай томоша қилиши. Чөхрасидан нур ёғилиб турган қишлоқлик бувини шаҳарлик болаларнинг қўлларини кўксига қўйиб, «ассалому алейкум» деб сурошилари ниҳоятда хурсанд қилиб юборди.

— Узбегимдан айланай, қаерда булмай, унинг ширин сўзидан, муомаласидан дарров танимайман, — деди у неварасига мамнун.

— Бувижон, мен ҳам ўзимдан катталарга салом бераман, — Дилшода қалампирмунчоқ хиди уфуриб турган бувисининг кўксига бошини қўйиб эркаланди.

— Тўғри қиласан, қизим, сўрашиб, бир-бирига меҳр, оқибат кўрсатиш, меҳмондустлик узбекнинг қадимдан келаётган урфодати, — таъкидлари бувиси.

— Урфодат нима дегани?

— Авлоҳдан-авлоҳда ўтиб келаётган байрамларимиз, яхши-ёмон кунларимиздаги тараффудлар, инсонларга булган муносабатларимизнинг ҳаммаси урфодат дейилади. Уларнинг базилилари анча йиллар чеклаб қўйилган эди. Ҳудога шукрки, улар қайта тикланди.

Сайларидан кунгиллари ёришиб кетаётган баҳтиёр буви ва невараванинг ортидан қараб қолдим.

Кеч туши. Дераза ойналаридан бирин-кетин қўилаётган чироқлар шуъласи кўзга ташланди. Бутун,

теваракни кечки овқат учун қиздирилган ённинг ҳиди тутиб кетди. Богчадан синглисими алқаб, эркалаб, олиб қайтаётган боланинг беғубор кузларида келажак кулади...

Маҳалиасида яшайдиган қизнинг ортидан сўраб келган болани ургага олиб: «Бу ерга бошқа қадамингни босмагин», дей уни инсоға чақираётган бир гурух маҳалладош болаларнинг кўнглидаги покликда, қизларига эҳтиромда уша қадим урфодатларимиздаги гурунни тужсан, киши.

Кучани тўлдириб болалар утади. Ҳар бирининг юрагида янгича орзу, хаёллари бор. Улар осмонларни бўйлаб яшайди. Бу авлод келажакни обод қилувчи, тингчиликка паноҳ бўлгувчи авлоддир.

— Қаёққа кетаяпсан, болажон? — сўрайман ундан.

— Қўёшга, — деди у ҳеч иккапланмай.

Балки унинг гузал дунёсидаги эртаклар шаҳри — қўёшдир. Нима бўлганда ҳам унинг қўзидағи нур, қалдиги кўр камолотнинг йўлидир.

Инсон манфаатларини кўзлаётган йилнинг дарвозалари олдида болаларнинг уша таниш, юракка яқин овозда кўйлаётган уланлари эшистилади:

**Рамазон айтиб келдик эшигингизга
Худойим ўтил берсин бешигингизга...**

Она юртим, бешикларинг ҳамиша фарзандларинг билан бутун бўлсин. Илоҳо, улар буш қолмасин...

Ҳалима АХМЕДОВА.

Сиз бунга нима дейсиз?

НИШОЛДА СОТИБ, КОПТОК ОЛМОҚ ЧИ БЎЛГАНИМ ҲАҚИДА

Ҳар йили шундай. Рамазон ойи бошланиши билан бобом нишолда пиширадилар. У ҳуғтало, чизувлечан булгани учун рузағизлар тўғри ўйимиздан олиб кетиши.

Уша куни бобом уйда йўқ эдилар, анча ҳаридорларга сотувчилик қўйдим. Қарасам, қўлимда мини сўмга яқин пул йигилиди. «Қани энди шу пуллар менини булса, нақд футбол ва волейбол коптоги сотиб олардим-да», ширил хаёл кечди бўшимдан.

Саҳарлик пайтида: «Бобожон, менга ҳам нишолда пиширишни ўргатинг», аста гап солдим уларга. «Масалликларни ҳам ўзим олиб келиб бераман», дей қўшиб ҳам қўйдим. Бобом мени тушуниб жилмайдилар: «Майли, сенга ҳам ўргатаман, ҳам узинг сотиб тулини олсан», дедилар.

Эртасига дадам берган пулга бозордан 6 кило шакар, б 6 тухум, сирка, етмак, лимон кислотаси, ванилин олиб келдим. Бобом таги кенг, оғзи тор мис қозонда тухум оқини роса кутирилар. Кейин қиём этилгач, уни ҳам

қозонга қўйдилар. Қолган «зира-вор»ларни ҳам солиб, чиличүп билан обдон айлантира бошладилар. Кейин менга: «Мана шундай ҳолатда бир соат роса пишиштасан», дедилар. Роши-роса ун дақиқа айлантиргач, упкам оғзимга тикилиб қолгандек бўлди. «Оҳ, бобожон, меҳнатингизжуда машаққатли экан-ку, мен бўлсан пул топиш шунчалик осон, нима учун ҳар куни нишолда пишириб, пақилатиб сотмайсиз?» деб ўйламабмана...

Шу кундан бошлаб ҳеч бир меҳнат ташқаридан осон кўринса-да, заҳматсиз кечмаслигига ишондим. Яхшиси, коптоги учун ҳам, анчадан бўёниг орзум — велосипед учун ҳам дадажонимга ялийганим маъқуидир? Йўқ, бу ҳам инсофдан эмас, оз-оздан бўлса ҳам ўзим меҳнат қилас.

**Сирожиддин АЛИМОВ,
Тошкентдаги 217-мактаб
ўқувчиси.**

ҚИЗТИН МУНОЗАРА

Бегим кунларининг биринида 2-«А» синфидаги ўқийдиган Гулруҳ Раҳмонова (Раҳматли Шавкат Раҳмоннинг кенжә қизи) билан туркий халқлар тўғрисида сұхбатлашиб утирасак, бирдан:

— Лақайлар қайси тилда, масалан, тоҷикча гаплашадими? — деб сўраб қолди. Бу саводдан уччалик ҳайрон булмадими, андак тараффудландим. Синчков Гулруҳ учун каминанинг андак тараффудланиши старли бўлдию, яна савол берди:

— Булмаса лақайча гаплашадими?

— Ҳа, лақайча гаплашади. Агар лақайчани тушунишмаса, имо-ишоралар ёрдамида соқовча ҳам гаплашаверадилар, — дедим.

Кейин эсимда қолган дақайча сўзларни бир-бир ракам этдим. Янги меҳмонни «бебак» дейишади, сал каттароқ чақалоқни «майда бача» дейишади, майда бача «гудак» булади гудак «бача» булади, бача «буз бола» булади, буз бола «жигит» булади, жигит «одам» булади. Шу уринда Гулруҳбегим лақайлар тушунишадиги «одам» сўзига изоҳ бери ҳигини жоиз. Агар кучадан бирор чакириб келса, меҳмон эркак киши бўлса: «одам келди» дейишади...

«ЛАҚАЙЛАР ҚАЙСИ ТИЛДА ГАПЛАШАДИЛАР»

чиқарди. Яъни мезбон аёл бўлса албатта «аёл-киши» деб ургу берадилар. Яъни аёлни «одам» деб атамайдилар. Бу дегани «аёл одам эмас экан» деган маънони англатмайди. Аксинча, аёлга алоҳида эҳтиром кўрсатиш маъносидаги хонадонга аёл киши ташриф буораштанини таъкидлайди. Агар бирор киши ҳатто узининг энг яқин қариндошининг ўйига бемалол кириб борса ҳам албатта «Пушт! Пушт! Мехмон келяпти!» деб товуш

дийишади. «Қуртоба» лақайларнинг миллий таоми. Афсуски ба таом қандай тайёрланиши ҳозир эсимда йўқ, фақат «қуртоба»нинг мазаси оғзимда қолган, холос. Бундан ташқари, лақайларнинг миллий достони ҳам бор — «Жамшид» дейишади. Бу достонни Башкайнар қишилогида яшайдиган Холбой баҳшигина бошидан охиригача билади. 80-йиллари УзФА Тил ва Адабиёт илмий-тадқиқот институтининг Тура Мирзасев раҳбарлигидаги бир гурух олимлари уша достонни уч кечашо кундуз мобайнида оҳанграбо

Қадрият

теваракни кечки овқат учун қиздирилган ённинг ҳиди тутиб кетди. Богчадан синглисими алқаб, эркалаб, олиб қайтаётган боланинг беғубор кузларида келажак кулади...

Маҳалиасида яшайдиган қизнинг ортидан сўраб келган болани ургага олиб: «Бу ерга бошқа қадамингни босмагин», дей уни инсоға чақираётган бир гурух маҳалладош болаларнинг кўнглидаги покликда, қизларига эҳтиромда уша қадим урфодатларимиздаги гурунни тужсан, киши.

Кучани тўлдириб болалар утади. Ҳар бирининг юрагида янгича орзу, хаёллари бор.

Улар осмонларни бўйлаб яшайди. Бу авлод келажакни обод қилувчи, тингчиликка паноҳ бўлгувчи авлоддир.

— Қаёққа кетаяпсан, болажон? — сўрайман ундан.

— Қўёшга, — деди у ҳеч иккапланмай.

Балки унинг гузал дунёсидаги эртаклар шаҳри — қўёшдир. Нима бўлганда ҳам унинг қўзидағи нур, қалдиги кўр камолотнинг йўлидир.

Инсон манфаатларини кўзлаётган йилнинг дарвозалари олдида болаларнинг уша таниш, юракка яқин овозда кўйлаётган уланлари эшистилади:

**Рамазон айтиб келдик эшигингизга
Худойим ўтил берсин бешигингизга...**

Она юртим, бешикларинг ҳамиша фарзандларинг билан бутун бўлсин. Илоҳо, улар буш қолмасин...

Ҳалима АХМЕДОВА.

Таклиф

БИЛИМЛАР КУНИ

— Қандай янгиликларни ёздинг? — деб сўради муаллима Маҳмуда опа 2-«Г» синф ўқувчиси Рустам Алланазаровдан.

— Юрбошимиз Узбекистон билан Чехия ўртасида сармояларни ўзаро рагбатлантириш ва ҳимоя қилиш тўғрисида битим имзоланганларини, — деди у.

Ҳафтанинг сесанба куни Тошкентдаги Оғаҳий номли 216-мактабнинг ҳар бир дарсида ўқувчи ва ўқитувчи ўртасида иқтисодиётга, сиёсатга бағишиланган беш минутли савол-жавоб бўлиб утади. Сабаби, бу кун «Иқтисодий ва сиёсий билимлар куни»dir. Уқувчиларни ҳар бирни шу мавзуга атаб алоҳида дафттар ҳам тутишган.

Шунингдек, одоб-ахлоқ, дустлик мавзуларида ҳам сұхбатлар утади.

Яқинда тумандаги «Дустлик» клуби аъзолари билан биргаликда Бухоро ва Самарқанд ўқувчиларини ўз мактабларига таклиф қилиши. Болалар ўзаро дустлик алоқаларини мустаҳкамлаб, кейинги иш режалари билан ўртоқлашиши. Мактабда ташкил қилинган «Нафосат» қизлар, «Ҳамкор» ўғил болалар клуби аъзолари ўз дастурларини намойиш этиши.

Мактабимизда юқори синжаларда рейтинг усулида ўқувчилар билимини баҳолашга ўтганимиз, — деди мактабнинг ўқув-тарбия ишлари бўйича директор ўринбосари Мавжуда Воҳидова. — 10-«А» синф ўқувчиси Шаҳноза Ҳамидова рус тили фани бўйича шаҳар олипиадасида иккичи, 11-«А» синф ўқувчиси Холида Ҳолиқова тарих фанидан тумандада биринчи ўринни қўлга киритиши.

Мактабда 990 нафар ўқувчи билим олайти. Дарсдан сўнг ўқувчилар футбол, каратэ, рақс, драма, ўлкашунослик, 1-3 синжалар ўртасида кўғирчоқ театри тўғракларига қатнайдилар.

Сесанба куни, ҳар бир дарсга кирган ўқитувчининг иқтисодиётга, сиёсатга бағишилаб утказётган сұхбатлари ўқувчи дунёқарашини бойитиши шубҳасиз бўлса, бундай тўғракларнинг йўлга қўйилгани эса келажаги бор болалар тарбияланадиганидан дарак беради. Қани эди барча мактабларда ҳам шундай билимлар куни бўлса.

Феруза ОИЛОВА.

Билдириш учун билиш керак

тасмасига кучириб келишган. Олимлар достоннинг ўзига хос хусусиятларини (оригинал эканини) эътироф этгандар. Унда беш юздан ортиқ қаҳрамон иштирок этади. Айтмоқчи Л. Н. Толстойнинг «Уруш ва тинчлик» эпопеясида ҳаммаси булиб турт юзга яқин қаҳрамон иштирок этади. Умр бўйи подавонлик қилган ва фақат пода боқиб

бекча гапиришар экан-ку!

— Иби, нима бупти! Узлари шундай гапиришишади-да, ишонмасангиз, яқинда Куктошдан Нельмат Иброҳим деган шоир келади, сизни қўшиб юбораман, шоирни глақай қизлари билан узингаплашиб келасиз.

Гулруҳ иккиланиб қолди: жунаворай деса, бу ёқда мактаби бор. — Майли, ўйлаб кўринг. Эҳтимол, ёзда Шоҳруҳ акангиз билан борарсиз?

— Қанийди...

Якшанба куни эди. Она жоним билан бозор қилмоқчи булдик. Рұзгорга керакли озиқ-овқатларни харид қилиб юрарканмиз, соддагина амакининг ортидан күзлари олазарап бўлиб бораётган болага кўзим тушди. Онамга: — Сиз мени шу ерда кутуб туриш, — деганча, амаки ва боланинг орқасидан юрдим. Бечора амаки болаларига кийим-кечак олмоқчи экан шекилли, болалар кийимлари олдида анча туриб қолар, уларни қўлига олиб томоша қилиб, яна жойига қуйиб қўярди. Ортига дўм бўлиб олган ҳалиги болани ўз дарди билан бўлиб, пайқамас ҳам эди. У бола ҳам пайт пойларди, шекилли. Мен амакини ҳоғоҳлантиришга ултурмай қолдим. Ўгри бола ниятими ни пайқагандай амаки эгилиб турган пайти, шунаقا тезлиқда уларнинг чўнтағидан қопчиқни олдики, ку-

затиб турган бўлсан ҳам, кўзим зўрга илгади. Кўнглиш шундай бўлишини сезганди. Нима бўлса бўлар дедиму ўгрининг орқасидан юрдим. Уни таъқиб қилаётганимни тушунган бола шунаقا учардики, унга етиш маҳол эди. Ютуриб боряпману, кўз ол-

қопчик», — дерди ёлвориб. Қопчиқни олсан-да, уни қўйворгим келмасди. «Мелисага топшираман», деган хаёл келди калламга. Бола эса ҳамон кўзлари жовдира бозларди: — Жон ака, бошқа қилмайман, қўйворақолинг...

Рости гап, кўнглим бўшаб

раб рўмолча билан дам-бадам пешонасини артиб қўярди. У мени кўргач, кўзлари порлаб: — Ушладигизми, ўглим, - деб суради. Амакига қопчигини узатдим. У шунағанги хурсанд бўлиб кетдик, мени қайтиб-қайтиб бағрига босарди. Шу пайт бозор ҳалталари

Сен билдаж Фахрланаман, ўзлим!

димда соддагина амакининг гамгин кўзлари қўриниб кетади. Охири, бор кучим билан чопиб, унга етишга аҳд қилдим. Жуссаси кичкинагина, чайиргина ўгри болани маҳкам ушлаб олдим. У дагдаг титраб: «Акажон кечиринг, бошқа қилмайман, мана

кетди. Уни қўйиб юборарканман, қаттиқ огоҳлантиридим: «Яна шунаقا қиласидан булсанг, омон қолмайсан бола»... У «Хўп, акажон», деганча кўздан гойиб бўлди...

Ортимга қайтидим. Бозор майдонида рангида ранг қолмаган амаки қўллари қалти-

ни кўтариб, онажоним ҳам келиб қолдилар. Дарров ютуриб бордим-да, уларнинг қўлларида юкларини олдим. Онажоним: — Тинчликми, нима бўлди ўзи ўглим, - сўради хавотирланиб. Менинг жавоб беришимга ҳам ҳожат қолдирмай соддагина амаки

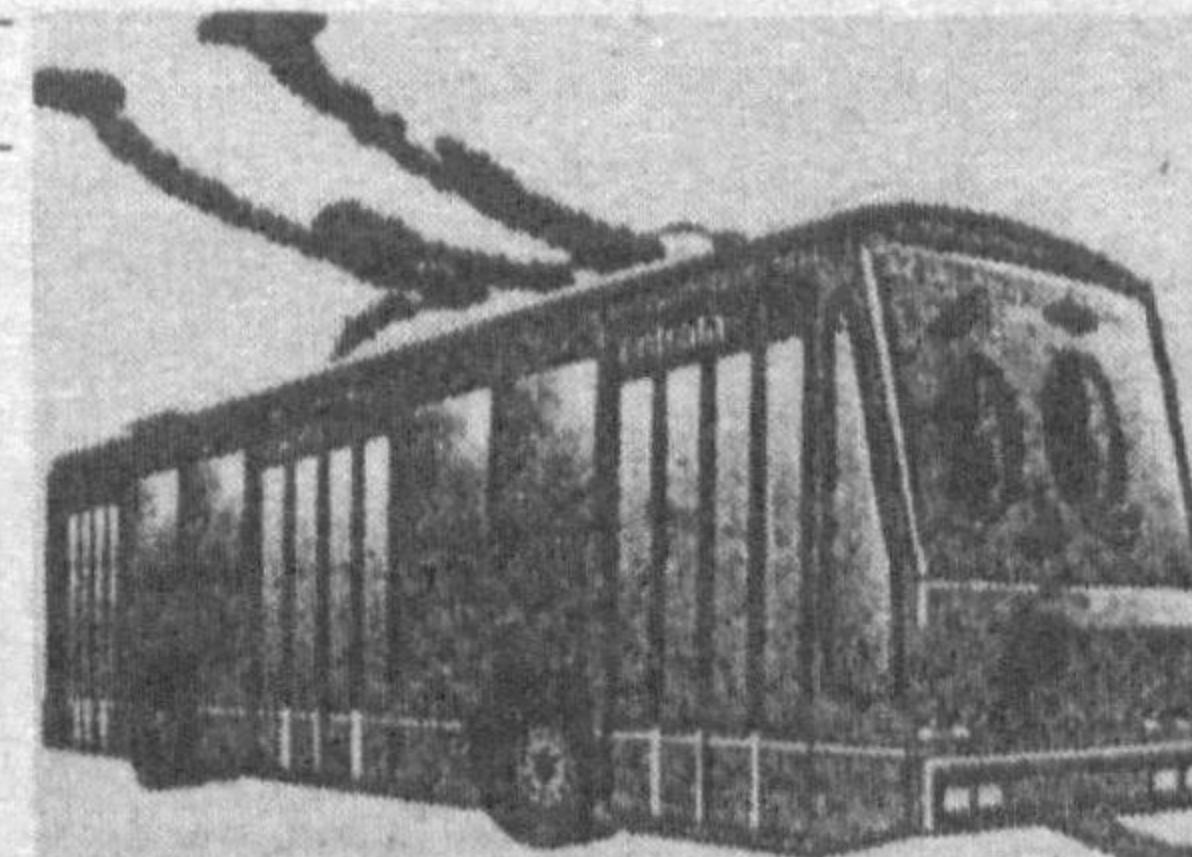
Вой онажо-он...войй үлди-и-м... ох—ҳ-ҳ...

Туйкус, зарб, беўлчов кучли товушдан ҳамма бир зум эсанкиради. Бир зум карахт бўлди. Ҳатто «қотиб» қолганлар бўлдик, уларнинг кўзига қарашиб даҳшат эди. Кимларнингdir назаридан гўё бомба порглади, дунё аниқ

Автобусда

— Тарбиясиз!
— Дайди!
— Судга бериш керак!
— Эй, аттант... Ота-онаси билмайди-да!

Ҳалигина эсанкираган, қарахтланган, саросимага туш-

Бекатда

Бу воқеага иккинчи бор дуч келишим. Ўшанда ёзги таътилда эдим. Бу сафар қишики таътилда. Арча байрамидан қайтаётб ойимнинг ишхонасига ўтдим. Бирга келай дедим-да. Соат ун еттилар чамаси метрота чиқдик. «Чилонзор» бекатида тушдик. Ҳамма ҳангома шу ердан бошланди. «Алгоритм» мавзеси томон борадиган 534-рақами маршруткалар учун одам тирбанд эдӣ. Улар навбатсиз, пала-партиши туришганидан ким олдин келган, ким кейин келган, ҳамма узини машинага уради. Ҳар сафар биз ҳам қўпчилик орасига кирсак-да, чиқа олмадик. Шу пайт 23-троллейбус келиб қолди. Қул ушлашиб бекатнинг анча

МАГИЧ ҲОЖИМ ЧИКАРИШАРЛОСИ

узун бош тарафига юрдик. Биз еттунча троллейбус ҳам тулиб-тошди. Амаллаб чиқиб олдик.

Аммо машина ҳадеганда юравермади. Одам куплигидан исиб кетдим, ҳаво етишмай қолди. Ойим аҳволимни қўриб, қўлимдан тортиб пастта олиб тушдилар.

Энди бекатга 69-автобус келиб тұхтади. Аммо у ҳам одам тулиб-тошиб кетса-да, жойидан жилмасди. Ниҳоят у эшиклини ёпди. Энди юраман деганда атрофини ураб олган 41-, 34-, 125-, 78-автобуслар, троллейбусы маршруткалар орасидан чиқиб кета олмасди. У бир оз юрар, яна тұхтар, яна юрарді. Атрофни бир-бирига йўл бермай сигнал берәётган машиналарнинг шовқини тутиб кетганди.

— Ойижон, нима, бу ер машиналарнинг узоқ тұхтайдиган бекатими, келибоқ одамларни олиб жунаб кетса, шунчалар тиқилич бўлмасмиди, - дедим йўлда.

— Метродан одамлар чиқишини кутишади-да, — жавоб берадилар ойим.

Шу пайт метронинг «Чилонзор» бекатидаги айни одамлар ишдан қайтаёттандыра қараша күнгизди. Атрофни бир-бирига йўл бермай сигнал берәётган машиналарнинг шовқини тутиб кетганди.

**Сайфи ҲАКИМОВ,
Тошкентдаги 204-мактаб ўкувчиси.**

остин-устун бўлди.

Бир пайт кейинги дера-зада ўз «нақши»ни қолдирганча шундек оёқлар остига бир нима «тўп» этиб тушди. Ҳануз чил-парчин бўлаётган ойна жаранглари ҳам тинди. Тинди-юзумда минглаб заррачалар кумушсимон чиройли жилва кўргазди. Атрофни бир зум саросимадан сўнг суват қоплади.

Ҳайрият тинчлик экан. Ҳеч қанақа уруш бошланмаган, автобус ҳалокатга учрамаган, «тўп» этиб тушган нарса «бор-йуги» чақалоқнинг калласидек келадиган томи экан. Бир замонавий «Муқбил тош отар» автобусни нишонга олган, палаҳмон тошини мўлжалгла га текказган экан.

Ҳамма бир зум енгил тортди. Бир зум холос. Кейин атрофни ҳар хил иддаолар тутди. Ҳатто, қаршишу сўкишлар ҳам «жаранглади.

— Вой, эшак!

Физика энгизиқарли фанлар сирасига кирди. Чини мактаб ўқувчиларига ғратишада турабийларни кизматлари катта.

Бозорда

онажонимга миннатдорчилик билдира кетди: «Рахмат, сизга синглим, шундай вижданли фарзанди тарбиялаганинг учун. Агар ўглингиз бўлмаганида, ёз буйи бола-чақам билан қилган меҳнатимнинг пулидан жудо бўлардим. Болаларим мендан қанчалар хафа бўлишарди...»

Ҳамма гапдан хабардор бўлган онажоним мени бағирларига босиб, «Сен билан фахрланаман, ўглим», - дедилар.

Ота-онангиз сиздан, сизнинг ишингиздан фахрланниб юрса қандай яхши. Ишонмасангиз ота-онангизнинг ишончини оқлаб: «Сен билан фахрланаман, болам», - деган миннатдор сўзларини бир эшишиб кўринг-а!

**Муҳаммад Бегимкулов,
Сирдарё вилояти,
Мирзаобод тумани,
Амир Темур номли 25-мактабнинг 9-синф ўкувчиси.**

Пойтахтимиз Тошкентда талаба ёшларга ҳукуқий ва маънавий тарбия беришни янада тақомилаштириш мавзусида илмий-амалий анжуман бўлиб ўтди. Анжуманда олий билим масканлари профессор-ўқитувчилари, ёзувчилар, талабалар иштирок этилди. Ёшлар ва ўсмирлар уртасида жиноятчиликнинг олдини олиш муаммолари, айниқса кенг муҳоммама этилди. Талабалар масканларида маънавият ва маърифат хоналарини ташкил этишни кенг йўлга қўйиш ташкил этилди.

Анжуманда республика Бош вазирининг ўринбосари А. Азизхўжаев қатнашиди.

ЯНГИЛИКЛАР

Утган йили Қашқадарё вилоятида ҳалқ соғлигини сақлаш жабҳаси учун бюджетдан 144 миллион сўм, маҳаллий манбалардан 6 миллион сўм сарфланди. Бу вилоятда аҳолига тиббий хизмат кўрсатиш янада ривожланади. Куни кечча Фузор туманида кунига 750 бемор қатновига мўлжалланган янги поликлиника фойдаланишига топширилди. Шифохонада ташхис қўйиш, физиотерапия, рентгенхона ва кундузги даволаш каби замонавий тиббий асбоб ускуналар билан жиҳозлёнган янги бўлимлар ташкил этилган.

Шифохона қурилиши учун 21 миллион сўм сарфлаган «Шуртнгиз» корхонасидан шифокорлар ва айниқса маҳаллий аҳоли жуда миннатдор.

Сиз кутган учрашув

Ҳафиза Ҳайтметова Узбекистон радиосида 27 йилдирки мұхаррір вазифасыда хизмат қылады. Маориф ва тарбия», «Садоқат» әшиттиришлари орқали қарийб ҳар куни у кишининг овозини әшитасиз. У киши дейди-ки: — Азизлар... Биз қаерда бўлмайлик, болалар дунёсининг поклигиги, уларнинг дилида катталарга нисбатан зарро гина-кудурат йўқлигини, фақат улар ўз ота-оналарини яхши қўришини сезамиз. Сезамизу бир саволга жавоб ахтарамиз: бемехр ота-она тақдир тақозоси билан болаларидан воз кечибди. Лекин уларнинг яқинлари, қариндош-уруглари, болажонларнинг бобоси, момоси, амакисию аммаси, холосасию тоғаси қаерларда юриди?

Тонгдан оқшомгача, оқшомдан тонгтacha сиз ҳақингизда ўй суриб, киприклари юмилганда сизни тушларida куришади-ку... Нега жимсиз? Нега индамасиз?

Шоир, Узбекистон радиоси болалар таҳририятининг бош мұхаррiri

Минходжиддин Мирзо
«БОЛА КҮНГЛИ ОНАДА» — әшиттиришига атаб-ездиди:

**Мени олиб кетинг,
дадажон келинг,
Худодан сўрайман
келишингизни.**
**Бошимда парвона
шамолдай елинг,
Одамлар кўрсилар
севишингизни ...**
**Мени олиб кетинг, ойижон,
ойи...**
**Катта бўлсан сизга уйлар
кураман.**
**Сиз фақат тушимда келиб
кетасиз.**
**Ойижон, ўнгимда қачон
кўраман,**
**Мени олиб кетинг ойижон,
ойи,**
**Бошиңгиз оғриса қўйим
уқалаб.**
**Бир кунга опкетинг, бир
кунга майли**
**Офтобдай юзингиз қўярдим
сила...**
**Мени олиб кетинг ойижон,
ойи...**
**Жовдираған кўзлар
каршилар бунда,**
**Мехрға зор юзлар
каршилар бунда...**
**Ҳамма ёғи тўқис, тақдирি
кемтик,**
**«Онам» деган сўзлар
каршилар бунда...**
**«Дадам» деган сўзлар
каршилар бунда...**
**— Сиз онам эмасми? —
кўзларда савол,**
**— Сиз дадам эмасми? —
кўзларда савол...**

Қизиқ, нега әшиттириш «бода күнгли онада!» — деб номландийкин, асли «она күнгли болада» эди чоги? Адашишдимикин? Эй, у опамиз сираим адашмайди, аксинча, адашганиларга доим йўл курсатиб юради. Қандай қадрон овоз. Қани, нима деркинлар, ҳар ҳолда янгилик бўлмаса ёзмайди, янгилиги эзгулик уруедарини ундирамаса у опамиз эфирга чиқиб ўтирамайди... Әшитайлик-чи?

«Она күнгли болада,
Бода күнгли далада!»
Бу албатта изоҳ талаб қилмайдиган мақол. Чиндан ҳам онаизорнинг хаёли ҳамиша

фарзандида булади, боласи кеч колса куйиниб, олдида турса суюниб, боши кўкка етади. Бутун борлиги вужуди ана шу гудаги дардиди ёнади. Шунинг учун ҳам у ОНА дейилади. Аммо орамизда ана шу номни оқлай олмаётган, ўзи дунёга келтирган гудагига зигирча меҳр беролмаётган кимсалар учрашти, биз асрлар давомида саййал топган мақолага узгариш кирийтди.

Яни:

«Она күнгли болада» эмас, «Бода күнгли онада» деб. Нима учун шундай дейилганини әшиттириш давомида билиб оласиз. Ахир, шу кунларда меҳрибонлик уйлари деб аталаёттан жойларда не-не қоракуз тенгдошларнгиз ота-она меҳрига зор бўлиб яшашти. Ана шун-

канча сиру-синоатларни қандай қилиб сифдирганига ҳайрон қоласиз. Ёки ўн бир ёши Замира Шокировани олайлик. Замира бир неча йилдан бери укаси Баҳодиржон билан етимхонада яшайди. Онаси икки фарзандини катта кучада адаштириб уганидан бери қанча сувлар оқиб ўтди. Милиция ходимлари икки ака-укани ушлаб шу ерга олиб келмаганларида, билмадик, ҳаётлари қандай кечарди...

Ҳайдар: — Худо ҳоҳласа... Биринчи ойимларни ўтказаман. Кейин укаларимни... кейин болаларимни... Паркларга олиб бора, кийимлар олиб бераман.

Эвоҳ-ҳ... Эски эскирмас мақол

гапирди. Дили дардга тулиб, балки етим боланинг ўзи булиб гапирди. Йиглаб айтди, юракни тиглаб айтди. Девор бўлса қуларди, тош бўлса эрирди. Бу гаплар эгасини топармикан? Бемехр ота-оналар боласи томон чопармикан? Зора, қайдам...

Ҳайрият! Узбекистон радиосини хушхабар ларзага солди. Болалар мұхарририятининг хоналари шодликка тўлди. Касдошлари Ҳафиза Ҳайтметованинг бири қўйиб, бири табриклиди. Ҳафиза опанинг кузларида севинч ёшлиари айланди. Негаки хушхабар катта, хушхабар улкани эди. Ҳафиза опанинг гал

Мұхокамага

ЭНДИ
САҚИЧ
КЕРАКМАС...

Ҳар куни ишдан қайтаётганимда болаларимга бирор егуликми, ширилликми олиб келишгэ одатланганман. Улар ҳам: «Ойижон нима олиб келдингиз?» — дейа саволга тутишни қанда қилишмайди.

Тунов куни ҳам шундай бўлди. Тижорат дўконидан ширилликлар ҳамда сақичлар сотиб олдим. Үгилларим Умиджон ва Улугбеклар хурсанд булиб, уларни булишиб олишди. Ширилликларни еб булишга, навбат сақичта келди. Ҳар гал: «Қани, сенинг сақичинг ичидан қандай сурат чиқди?» — дейа қизиқиб томоша қиладиган болаларимнинг ҳолатидан ажабланиб, уларга яқин келдим.

— Улугбек, қарама, уят бўлади, — дёрди Умиджон кузларини маҳкам юмб олганчада.

— Қарамасдан, қандай қилиб очаман? — ажабланарди укаси.

— Кел, яхшиси бу сақичларни ташлаб юборамиз. Суратлари жуда ёмон экан.

Кузлари қийиб-қиймай сақичларини менга узатишди: «Ойижон, энди бизга сақич олиб келманг, хўпми?» — дейа юргурганча уйга кириб кетишиди. Уларни қулимга олдиму миттигина қозғозлардаги беҳаे суратларни куриб ҳайратдан лол қолдим. Азбаройи жаҳлим чиққанидан, қулим ҳам ишга бормай қолди..

Айтайлик, бирор қизиқарли, үқимишил китоб харид қилиш илинжида кучакуйлардаги расталар оралаб бораисиз. Беҳосдан кузингиз беҳае суратлар ишланган рангли плакатта ёки бундай суратлар билан безатилган китобларга тушади-ю, юзингизни қай тарафга олиб қочишни билмай қоласиз. Дилингиз хуфтон булиб, китоб сотиб олиш фикридан ҳам воз кечасиз. Булар камлик қилгандек, болалар чайтайдиган сақичларни ҳам ана шундай суратларни қандай изоҳлани мумкин?! Эшишпимча, Эрон, Арабистон каби куплаб давлатларда бундай бемазагарчиликлар учун жуда оғир жазолар белгиланган экан. Нима учун бизларда ундей эмас?! Бундай нарса олиб келаётган, улар савдо қилаётган кипиларга нисбатан ҳам бирор чора белгиланса, айни муддо бўларди:

Азал-азалдан ориятли, шарм-ҳаёли ҳалқмиз. Бундай беҳаельликлар бизнинг табиатимизга, татым-тарбиямизга ёт хислат эмасми, ахир?!

Шулар ҳақида ўйлар эканман, «гаройиб» суратли сақичлардан воз кечтада угилларимнинг кузларига қандай қарашни билмасдим...

**Зулфия КАМБАРОВА,
Тошкент шахри.**

БОЛА КҮНГЛИ ОНАДА

дайлардан бири Акромжон Олимов — Тошкентдаги 22-мехрибонлик уйининг тарбияланувчиши. Қирғизистоннинг Ўз вилоятидан келганига беш йилдан ошиди. Түқиз ёшли Акромжон ҳам, 11 ёши Шуҳратжон ҳам онаси (Рахимахон) беш йил илгари ташлаб кетганини оғришиб эслайди. Огрина-огрина хўрсинади. Акромжон бир пайт хурсина туриб йиглаб юборди. Ўтган йил январдан бери онаси келмабди. Зўрга овутишга уриндим: «Йиглама, жон болам, йиглама, балки овозингиз әшитиб онанг ҳам келиб қолар». Ҳафиза опанинг гаплари юракни эзади. Қунгил чуқади. Ҳаҳ-ҳ, дунёя дейсиз ногаҳон томоқга топми тиқилиб. Томоқдаги тошни уйнатиб, балки елкасига зилзамбиль гам тогини юклаб, Ҳафиза опанинг «янгилиги» янграйди: — Мехрибонлик уйидан паноҳ топгандарнинг ҳар бири бир дунё. Ҳар бирининг ўз ола-

пига балки девор қуламагандир, тош эримагандир... Аммо... эзгу, сўз нишонга теккан, «сўз»дирким хабар берур ўлика жондин» булган эди. Хушхабарким: «Тошкент шаҳридаги 23-мехрибонлик уйининг олти нафар тарбияланувчисини ота-оналари олиб кетиби». Тарбиячиларниг айтишича, бу ота-оналар, радиожурналист Ҳафиза опанинг «Бола күнгли онада» әшиттиришини йиглаб-йиглаб эшитишганини айтишган. Болаларини ҳам йиглай-йиглай стаклаб кетишган.

Тошкентдаги 23-мехрибонлик уйи тарбиячиси Гулхумор Холхўясванинг айтишича башни болалар уни «ойи» деб чакиришар экан. Баъзи ойисига ичикканлар кучадан ким утса, «ана ойим», «ана адамлар» деб айтишар экан. Ҳатто уйин-у (ойи-

Ҳафиза Ҳайтметова ҳамкаслари Насиба Зиёвуддинова ва Собиржон Кичкинахўжаевлар билан.

ми бор. Үн ёшли Шуҳратжон Каримов билан гаплашсангиз ота-онаси, қариндош-уруги ҳақида сўз ололмайсиз. Кичкина гулнарда оиласида булиб утган

ла ролини) ўйнай туриб ҳам, «сани ойинг келди, менинг ойим келмади», дейишиар экан.

Ҳафиза опа тирик етимлар қисматидан яна узоқ гапирди. Қунглини бузуб, юракни узиб

нг машақатли нонини ҳалол сяётган ҳамкасларимизни бу эзгу ютуғи ҳамда 50 ёши билан табриклаймиз.

Үрол ЎЗБЕК.

ТОНГ ЮЛДУЗИ

Муассислар:

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ХАЛК ТАЪЛИМИ ВАЗИРЛИГИ,
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ДАВЛАТ МАТБУОТ КЎМИТАСИ

Бош
муҳаррир
Умида
АБДУАЗИМОВА

Таҳрир ҳайъати:
Наримон ОРИФЖОНОВ,
Омон МАТЖОН,
Гулнора ЙўЛДОШЕВА,
Марат ШАФИЕВ,
Феруза ЖАЛИЛОВА.

IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Офсет усулида босиди. Ҳажми 1 босма табоқ Буюртма — Г -018. 9381 нусхада босиди. Қоғоз бичими — А-3. Босишга топширниш вақти 19.00. Топширлиди — 18.30

- Рўйхатдан ўтиш тартиби № 000137
- Манзилимиз: 700083, Тошкент шахри,
- Матбуотчилар кучаси, 32-ую.
- Нашр кўрсаткичи: № 64563
- Телефон: 33-44-25